

داعش و مسئله تشکیل دولت مطابق با نظم وستفالیایی

سید هادی محمودی *

تاریخ پذیرش: ۹۵/۷/۲

تاریخ دریافت: ۹۵/۲/۱۳

چکیده

داعش به مثابه بزرگ‌ترین و ثروتمندترین سازمان تروریستی جهان، عملاً بر بخش‌هایی از سرزمین‌های عراق و سوریه حکمرانی می‌کند. آنان با احیای یکی از شیوه‌های کلاسیک حکمرانی یعنی خلافت، در صدد بسط سرزمین‌های تحت قیادت‌شان هستند. در عین حال داعش نظم کنونی حقوقی بین‌المللی را قبول ندارد؛ نظمی که دست کم از زمان عهدنامه وستفالیای ۱۶۴۸ حاکم بر جامعه بین‌المللی است به گونه‌ای که امروزه دولت کشورهای کنونی بر مبنای این نظم شکل یافته‌اند. این در حالی است که به باور بسیاری از صاحب‌نظران، مسئله تشکیل دولت یکی از سیاسی‌ترین موضوعاتی است که حقوق بین‌الملل در صدد قاعده‌مند کردن آن برآمده است. این نوشتار تلاش می‌کند تا ضمن بررسی سیر تاریخی شکل‌گیری داعش و تبیین ساختار آن به تحلیل عناصر تشکیل دولت و انطباق آن با موجودیت داعش بپردازد. این نوشتار تلاش می‌کند تا توضیح دهد علی‌رغم این نکته که مسئله تشکیل دولت اساساً یک مسئله مبتنی بر واقعیت است و ممکن است در آینده دولت‌های جدیدی ظهور کنند لیکن حکمرانی در قالب مورد نظر داعش، با نظم حقوقی کنونی بین‌المللی مغایرت دارد و اساساً تشکیل خلافت در این ساختار ممتنع است.

کلید واژگان

داعش، دولت، خلافت، جامعه بین‌المللی، نظم بین‌المللی.

---

* استادیار دانشکده حقوق دانشگاه شهید بهشتی

مقدمه

در ۱۰ ژوئن ۲۰۱۴ شورشیان سلفی، موصل مرکز استان نینوا و دومین شهر عراق را به تصرف در آوردند. در ۲۹ ژوئن رهبر این شورشیان ابراهیم بن عواد بن علی بن محمد البدری معروف به ابوبکر البغدادی خلافت را تأسیس می‌کند و خود را خلیفه می‌خواند.^۲ البته تشکیل این گروه، خلق الساعه نبود و از اوایل دهه نود تحت نام‌های مختلف فعال بودند. سرگذشت این گروه، سرگذشت تحول و تکامل تروریسم است. اما به هر روی اعلام خلافت و فعالیت‌های این سازمان تروریستی، باعث طرح موضوعات مختلفی در حقوق بین‌الملل شده است که شایسته بررسی است. در میان این مسائل و دغدغه‌های متعدد، نگارنده این وجیزه سعی خود را معطوف به مسئله تشکیل دولت می‌نماید. این مسئله از آن‌رو، اهمیت می‌یابد که آنان در مناطق تحت تصرف‌شان حکمرانی می‌کنند، قانون وضع می‌کنند و آن را در این مناطق و اشخاص ساکن در آن اجرا می‌کنند، سکه ضرب کرده‌اند و گذرنامه صادر می‌کنند. این در حالی است که تاکنون هیچ کشوری این موجودیت را به‌عنوان دولت شناسایی ننموده است. داعش، با نگرش خود دغدغه این عدم شناسایی را ندارد و اصولاً نظم کنونی حاکم بر جامعه بین‌المللی را به چالش کشیده است. داعش، نمونه جدیدی در جامعه بین‌المللی نیست. پیش از این، چندین واحد سرزمینی وجود داشته‌اند که موجودیت آنها توسط جامعه بین‌المللی انکار شده است. می‌توان از رودزیا، ترانسکی، آندوررا و تایوان نام برد.^۳ از سوی دیگر، حقوق بین‌الملل حاکم بر تشکیل دولت، بیش از هر موضوع دیگر آغشته به ملاحظات سیاسی است به این معنا که گویا معیارهای کلاسیک تشکیل دولت ناکافی است و هم نظریات حاکم بر شناسایی دارای نقصان است.^۴ به‌عنوان مثال آیا با معیارهایی که کوزو را دولت تلقی می‌کند می‌توان داعش را نیز دولت دانست؟ در زبان فارسی

۱. این مقاله، وقایع و احوال مربوط به موضوع را تا تاریخ ۱۳۹۵/۰۶/۰۱ برابر با ۲۳ آگوست سال ۲۰۱۶ را دنبال نموده است.
۲. اعلان تشکیل الخلافة الاسلامیه من قبل داعش

(last visited on 31/ 07/2015). <http://www.alrai-iq.com/2014/07/10/38431/>

3. CRAWFORD JAMES, THE CRITERIA FOR STATEHOOD IN INTERNATIONAL LAW 1977, p 93. available at: bybil.oxfordjournals.org/content/48/1/93.full.pdf+html(last visited on 31/ 07/2015).

4. VIDMAR JURE, TERRITORIAL INTEGRITY AND THE LAW OF STATEHOOD, The Geo. Wash. Int'l L. Rev. [Vol. 44, 2102 available at: <http://docs.law.gwu.edu/stdg/gwilr/PDFs/44-4/3-%20Vidmar.pdf>(last visited on 31/ 07/2015).

مقاله‌ای در مورد ماهیت داعش نگاشته شده است^۱ که نگارنده فاضل، تلاش نموده است تا معیارهای تشکیل دولت مطابق با حقوق بین‌الملل را با پدیده داعش منطبق نماید. آنچه در نوشتار حاضر متفاوت از مقاله مذکور است، تبیین سیر تاریخی تشکیل داعش و ساختار حکومتی آن و همچنین مقایسه مفهوم حکمرانی از منظر داعش با حکمرانی از منظر حقوق بین‌الملل است. با این توضیح، مشخص می‌شود که تحلیل مسئله دوسویه است و موضوع را باید از دو جنبه بررسی نمود. اول آنکه داعش با اعلام خلافت، در مورد تشکیل دولت چه دیدگاهی دارد. به بیان دیگر باید بررسی نمود آیا خلافت، گونه خاصی از دولت در معنای وستفالیایی است یا می‌توان آن را ابر دولت دانست. دوم اینکه، با توجه به معیارهای تشکیل دولت مطابق با حقوق بین‌الملل و با توجه به اصول و قواعد حقوقی، مسئله تشکیل خلافت توسط داعش چگونه قابل تحلیل است. به بیان دیگر چرا نظم حقوقی کنونی تاب و تحمل این نوع حکمرانی را ندارد؟

۱. شکل‌گیری داعش به مثابه یک شبه دولت وحشت و نگرش آنان به مسئله حکمرانی

داعش را باید فرزند ناخلف یک پدر ناخلف یعنی القاعده دانست.^۲ القاعده در ۱۹۸۹ توسط ابو مصعب الزرقاوی تبعه اردن که به افغانستان مهاجرت نموده بود به منظور مقابله با اتحاد جماهیر شوروی تأسیس شد. پس از خروج شوروی، طالبان دولت تشکیل داد و به‌عنوان امارات اسلامی افغانستان حکمرانی می‌کرد. از سال ۱۹۹۶ تا ۲۰۰۱ که طالبان سقوط کرد، زرقاوی ناگزیر به مهاجرت به عراق شد و علی‌رغم ارتباط او با القاعده به خاطر حضور در افغانستان، زرقاوی مایل به ایجاد تشکیلات خود بود و البته به دنبال تفسیری از اسلام بود که از نظر جمهور مسلمانان انحرافی تلقی می‌شود. پس از حمله آمریکا به عراق در ۲۰۰۳، او «جماعه التوحید و الجهاد» را در ۲۰۰۳ ایجاد نمود. اگرچه این گروه، رسماً بخشی از القاعده نبود. لیکن زرقاوی آن را به‌عنوان

۱. زمانی، سید قاسم؛ «ماهیت حقوقی داعش در حقوق بین‌الملل: دولت یا بازیگر غیر دولتی؟» مجله دولت پژوهی، سال اول، ش ۱، بهار ۱۳۹۴.

2. Institute for the Study of War, MCFATE JESSICA LEWIS THE ISIS DEFENSE IN IRAQ AND SYRIA: COUNTERING AN ADAPTIVE ENEMY MIDDLE EAST SECURITY REPORT 27 MAY 2015. P 7. at: <http://understandingwar.org/sites/default/files/ISIS%20Defense%20in%20Iraq%20and%20Syria%20--%20Standard.pdf> (last visited on 31/07/2015).

القاعده عراق در ۲۰۰۴ خواند.^۱ این ارتباط دیری نپایید چون ایمن الظواهری، آنها را به خاطر هدف قرار دادن غیرنظامیان محکوم نمود. رفته رفته رهبری جماعه، احساس نمود که فقط رهبر نظامی نیست بلکه رهبر سیاسی است. پس مناطق تحت سلطه خود را کنترل نمود، رهبران قبایل سنی را تأسیس نمود و قوانین انحرافی از اسلام را ترویج و اجرا نمود. در ۲۰۰۶ زرقاوی در بمب‌گذاری کشته شد. قتل وی و شوراها‌ی بیداری منجر به آن شد که تا سال ۲۰۱۱ یعنی زمانی که آمریکا از عراق خارج شد، گروه کم رنگ شود و در بیابان پراکنده شود. خروج آمریکا و بحران سوریه و سیاست‌های دولت عراق باعث شد که گروه این بار با قدرت و توانایی بیشتر احیا شود. آنها ابتدا دولت اسلامی عراق بودند بعد از بحران سوریه تبدیل به دولت اسلامی بغداد و شام شدند و سپس البغدادی اعلام دولت اسلامی نمود.^۲ اکنون ۴۷ دولت با داعش در حال جنگ هستند ولی در عین حال صاحب‌نظران بر دشواری غلبه بر این گروه اذعان دارند^۳ و برخی نیز بر راهبرد ایالات متحده مبنی بر انفعال در مقابله با داعش تأکید می‌کنند.^۴

داعش در سال ۲۰۰۶ تشکیل شد اما در ۲۰۱۳ اعلان رسمی نمود. در سال ۲۰۱۳، با اعلان «دولت اسلامی عراق» اظهار وجود نمود و خود را نهادی مستقل از جبهه القاعده عراق معرفی نمود. با گسترش فعالیت در سوریه، این موجودیت با عنوان «دولت اسلامی عراق و شام» تجدید نام نمود. بعد از جمع آوری منابع و تجهیزات و کسب ثروت افسانه‌ای، به‌عنوان ثروتمندترین گروه تروریستی جهان شناخته شد و تلاش‌های خود را در عراق مضاعف نمود و بیشتر مناطق

۱. مناع، هیشم؛ **خلافه داعش**، Scandinavian Institute for Human Rights، ۲۰۱۴، (ص ۲۶).

2. Coleman Andrew, THE ISLAMIC STATE AND INTERNATIONAL LAW: AN IDEOLOGICAL ROLLERCOSTER? Pp1-7. Available at: http://papers.ssrn.com/sol3/papers.cfm?abstract_id=2516605(last visited on 31/ 07/2015).

3. Institute for the Study of War, MCFATE JESSICA LEWIS THE ISIS DEFENSE IN IRAQ AND SYRIA: COUNTERING AN ADAPTIVE ENEMY MIDDLE EAST SECURITY REPORT 27 MAY 2015. P 7. at: <http://understandingwar.org/sites/default/files/ISIS%20Defense%20in%20Iraq%20and%20Syria%20-%20Standard.pdf>(last visited on 31/ 07/2015).

4. e.g. see Snencer Richard. **Barack Obama does not want to defeat Isil – vet. Sundav 02 August 2015** available at: <http://www.telegraph.co.uk/news/worldnews/islamic-state/11776845/Barack-Obama-does-not-want-to-defeat-Isil-yet.html> (last visited on 31/ 07/2015). Chovanec, Steve, The US Doesn't Want to Stop The Islamic State (ISIL) – Only Exploit them for Other Means, November 2014, available at: <http://www.globalresearch.ca/the-us-doesnt-want-to-stop-the-islamic-state-isil-only-exploit-them-for-other-means/5414354> (last visited on 31/ 07/2015). Foster Peter, **Barack Obama's plan to fight Isil is hard to believe, August 2015**, Available at: <http://www.telegraph.co.uk/news/worldnews/barackobama/11094036/Barack-Obamas-plan-to-fight-Isil-is-hard-to-believe.html> (last visited on 31/ 07/2015). Geller Pamela, **Obama blocks plan by allies to fight ISIS (Islamic State) July 2015**, available at: <http://pamelageller.com/2015/07/obama-blocks-plan-by-allies-to-fight-isis-islamic-state.html>(last visited on 31/ 07/2015).

سنی نشین آن کشور را در ژوئن ۲۰۱۴ تصرف نمود.^۱ داعش در بیانیه‌ای در تاریخ ۲۹ ژوئن ۲۰۱۴، رسماً عبارت عراق و شام از عنوان حکومت خود خوانده خود حذف نمود و نام خود را به «دولت اسلامی» تغییر داده است^۲ و اعضای آن با ابوبکر بغدادی، بیعت نموده‌اند. در واقع از نتایج خلافت خودخوانده البغدادی، بی حد و مرز بودن حدود قلمرو وی است.

۱.۱ ساختار حکومتی داعش

داعش پس از تصرف موصل، بیانیه تشکیل خلافت اسلامی را صادر کرد و ابوبکر البغدادی را به عنوان خلیفه تعیین نمود. آنها کارکردهای یک دولت را دارا هستند، قوانین وضع و اجرا می‌کنند، گذرنامه صادر می‌کنند، سکه ضرب می‌کنند و اسکناس چاپ می‌کنند نفت صادر می‌کنند^۳ و گفته می‌شود ۲ میلیون دلار در روز درآمد دارند. آنان اکنون سرزمینی به وسعت ۵۰۰ کیلومتر را در اراضی عراق و سوریه در تصرف دارند^۴ لیکن خود مدعی نیستند که یک دولت ملت هستند. در واقع آنان این عقیده را یک ملت بتواند مشروعیت سیاسی داشته باشد را رد می‌کنند. با وجود این، از نقطه نظر بسیاری از دولت‌ها و سازمان‌های بین‌المللی به عنوان یک گروه تروریستی شناخته می‌شود. در رأس این ساختار، ابوبکر البغدادی به عنوان خلیفه خودخوانده مسلمین قرار دارد. او در مناطق تحت تصرف خود، دارای دو نماینده بود. در شام ابو علی الانباری و در عراق ابومسلم الترکمانی نمایندگانی وی هستند.^۵ این دو نماینده از فرماندهان سابق رژیم سابق عراق

1. Bunzel Cole From Paper State to Caliphate: The Ideology of the Islamic State, The Brookings Project on U.S. Relations with the Islamic World Analysis Paper | No. 19, March 2015, pp. 1-45 available at: <http://www.brookings.edu/~media/research/files/papers/2015/03/ideology-of-islamic-state-bunzel/the-ideology-of-the-islamic-state.pdf> (last visited on 31/ 07/2015).

۲. متن بیانیه اعلام خلافت ابوبکر بغدادی

<http://www.irinn.ir/news/59016/%D9%85%D8%AA%D9%86-%D8%A8%DB%8C%D8%A7%D9%86%DB%8C%D9%87-%D8%A7%D8%B9%D9%84%D8%A7%D9%85-%D8%AE%D9%84%D8%A7%D9%81%D8%AA-%D8%A7%D8%A8%D9%88%D8%A8%DA%A9%D8%B1-%D8%A8%D8%BA%D8%AF%D8%A7%D8%AF%DB%8C%D8%9B-%D8%AE%D9%84%DB%8C%D9%81%D9%87-%D8%A8%D9%87-%D8%AF%D9%86%D8%A8%D8%A7%D9%84-%D8%B5%D9%84%D8%AD-%D8%A7%D8%B3%D8%AA>

3. Caris Charles C. and Reynolds Samuel, Isis Governance in Syria, MIDDLE EAST SECURITY REPORT 22, p 22, July 2014, P 7 available at: http://www.understandingwar.org/sites/default/files/ISIS_Governance.pdf

4. Farely, Ben, THE ISLAMIC STATE ISN'T: A LEGAL EXAMINATION, JULY 2014 available at: <http://warontherocks.com/2014/07/the-islamic-state-isnt-a-legal-examination/> (last visited on 31/ 07/2015).

5. Inside the leadership of Islamic State: how the new 'caliphate' is run available at: <http://www.telegraph.co.uk/news/worldnews/middleeast/iraq/10956280/Inside-the-leadership-of-Islamic-State-how-the-new-caliphate-is-run.html>

هستند.^۱ این سه نفر «الاماره» را تشکیل می‌دادند و تصمیمات کلیدی را اتخاذ می‌کردند.^۲ آنها در مناطق تحت تصرفشان دوازده حاکم دارند. پنج حاکم در سوریه و هفت حاکم در عراق. آنچه اکنون در تصرف آنان است شامل بخش‌هایی از سرزمین‌های عراق و سوریه است.^۳ لیکن سرزمین موعود آنان حدود نیمی از کره زمین را تشکیل می‌داد. در ابتدا این سرزمین‌ها، شامل مناطق ذیل بودند:

- عراق شامل عراق و کویت
- شام شامل سوریه فلسطین، لبنان، اردن و سینا
- حجاز
- یمن
- خراسان شامل ایران، پاکستان، افغانستان، ترکمنستان، تاجیکستان و قرقیزستان
- کردستان
- قوقاز شامل اکراین و گرجستان
- آناتولی شامل ترکیه
- اروپا شامل رومانی، بلغارستان، یونان و کرواسی
- اندلس شامل اسپانیا و پرتغال
- ارض کنانه
- ارض الحبشه سودان، اتیوپی، سومالی و کامرون
- المغرب شامل تونس، مغرب، مالی، موریتانی، صحرا، گینه، ساحل عاج، نیجر، نیجریه و سنگال.^۴

last visited on 31/ 07/2015).

1. How ISIS Works Sept. 16, 2014 available at:

http://www.nytimes.com/interactive/2014/09/16/world/middleeast/how-isis-works.html?_r=0 (last visited on 31/ 07/2015).

۲. هیكلیه داعش، كيف هم، هیكلیه تنظیم داعش و ما هی مسئولیات القیادات فیه و كيف يتم تعیین هذه القیادات و ما هی مهام الهیئات و المجالس فی التنظيم؟ 27.04.2015 فی:

http://www.almayadeen.net/infographics/T0QSkHTn2UWk83bXlnj1_g/%D9%87%D9%8A%D9%83%D9%84%D9%8A%D8%A9-%D8%AF%D8%A7%D8%B9%D8%B4 (last visited on 31/ 07/2015).

3. Map of ISIS available at: <http://isis.liveuamap.com/> last visited: 31/ 07/2015).

4. ISIS releases global takeover map, June 27, 2014 available at: <https://www.intelhub.com/123557/> (last visited: 31/ 07/2015)

در آخرین موضع‌گیری این گروه، ساختار خلافت تشریح شده و تغییراتی در ولایات، صورت گرفته است. همچنان، در رأس قدرت، خلیفه قرار دارد. به‌علاوه، شورای مشورتی و کمیته تفویض شده و چهارده دیوان یا وزارتخانه و همچنین چندین کمیته و اداره طراحی شده است. اکنون، از نقطه نظر سرزمینی، داعش سی و پنج ولایت شامل بغداد، الانبار، صلاح الدین، فلوجه، دیالی، شمال، جنوب، نینوا، کرکوک، دجله، الجزیره، البرکه، الخیر، رقه، دمشق، حلب، حمص، حماه، فرات، نجد، حجاز، سینا، برقه، طرابلس، فزان، الجزایر، غرب آفریقا، اللواء الاخضر، خراسان، قوقاز، عدن ابین، شبوه، حضرموت، صنعا و البیضا می‌باشد.^۱ به نظر می‌رسد این ساختار سرزمینی جدید در مقایسه با ساختار قبلی اعلام شده، متفاوت و تعدیل شده است. منابع مالی داعش شامل تبرعات و هدایا، صدقات و زکات، قاچاق کالاها، نفت و سایر ذخایر طبیعی و معادن و درآمدهای ناشی از آزاد کردن گروگان‌های بیگانه است.^۲ با توجه به آنچه گفته شد، داعش ساختاری دارای جمعیت، سرزمین و حکومت است.

ادعای داعش را باید به لحاظ حقوقی فهمید. اینکه نقطه نظر آنها نسبت به جامعه بین‌المللی و به‌طور مشخص حقوق بین‌الملل چیست. داعش بر این عقیده می‌باشد، مرزهای کنونی بین کشورهای اسلامی باید بر چیده شود. آنان معتقد به یک جغرافیای متفاوت و ملهم از آنچه آنان به‌عنوان دارالاسلام قلمداد می‌کنند هستند.^۳ آنها به‌طور مشخص موافقت نامه سایس پیکو که

1. IS Releases New Video Explains Group's Structure, Committees, Provinces Etc at: <http://heavv.com/news/2016/07/new-isis-islamic-state-daesh-al-furqaan-media-amaa-news-pictures-videos-the-structure-of-the-khilafah-full-uncensored-youtube-video-mp4-download/> (22.Aug.2016)

۲. ابو هنیه، حسن؛ **البناء الهیکلی لتنظیم الدوله الاسلامیه**، ۲۲ فبریر، ۲۰۱۵ فی:

<http://studies.aljazeera.net/ar/files/isil/2014/11/2014112363816513973.html> (last visited: 31/07/2015)
۳. این افسوس شکوه از دست رفته، همواره در میان مسلمانان و به‌ویژه اندیشمندان و ادیبان مسلمان وجود داشته است و اندیشه‌های محمد اقبال لاهوری و سید جمال الدین اسدآبادی، در راستای احیای وحدت اسلامی، شایان توجه است. در این زمینه، شاید اشاره به بندهایی از مسمط معروف، ادیب الممالک فراهانی، شاعر عصر قاجاریه خالی از لطف نباشد تا مشخص شود که این اندوه ریشه در سنوات گذشته دارد. در این ابیات شاعر مناطقی که در اختیار مسلمین بوده و اکنون از کف آنان رفته است را با افسوس بسیار ذکر می‌کند:

ما یبیم که از پادشهان باج گرفتیم	ز آن پس که از ایشان کمر و تاج گرفتیم
دنهیم و سریر از گهر و عاج گرفتیم	اموال و ذخایرشان تاراج گرفتیم
وز پیکرشان دبیبه و دیباج گرفتیم	ما یبیم که از دریا امواج گرفتیم

واندیشه نکردیم ز طوفان و ز تیار

در چین و ختن، ولوله از هیبت ما بود	در مصر و عدن، غلغله از شوکت ما بود
در اندلس و روم، عیان قدرت ما بود	غرناطه و اشبیلیه، در طاعت ما بود
صقلیه، نهان در کنف رایب ما بود	فرمان همایون قضا، آیت ما بود

میان انگلستان و فرانسه در رابطه به تقسیم‌بندی امپراطوری مضمحل شده عثمانی منعقد گردید را قبول ندارند و معتقدند که مرزها باید به حالت قبل از جنگ جهانی اول باز گردد. در این رابطه، در فقره پنجم اعلامیه خلافت گفته شده است: «انجمن، تمام مدعیان حکومت اسلامی، کشوری تشکیل داده‌اند و یا به دنبال تشکیل هستند که باید زیر نظر سازمان ملل باشد تا هویت و موجودیت آنها به رسمیت شناخته شود و برای همین لازم است، تقسیمات سایکس پیکو (نمایندگان انگلیس و فرانسه که با خط کشیدن رو نقشه، مرزهای کشورهای جدا شده از عثمانی را تعیین کردند) را بپذیرند و منشور سازمان ملل را امضا کنند، در حالی که ما اصلاً چنین تقسیماتی را قبول نداریم.»^۱

۱.۲ مسئله خلافت و ارتباط آن با نظم حقوقی بین‌المللی

با این توضیحات روشن می‌شود که اساساً از نقطه نظر داعش نهاد خلافت یک نوع خاصی از حکمرانی است که بعد از فروپاشی امپراطوری عثمانی حدود صد سال است که معلق شده است و باید دوباره احیا شود. بنابراین آنان نظم کنونی حاکم بر قانونمند نمودن رفتار دولت‌ها در جامعه بین‌المللی را قبول ندارند؛ زیرا، اساساً جامعه بین‌المللی را قبول ندارند. در نتیجه، مشکل مواجهه با ارزش‌ها و معیارهای وستفالیایی و به‌طور کلی‌تر غربی است یعنی دیدگاهی که اساساً این مباحث را قبول ندارد.

پس سؤالی که مطرح می‌شود آن است که خلافت چیست؟ از نظر فقه عامه، خلافت، دولت اسلامی تحت رهبری یک رهبر سیاسی مذهبی عالی است. فقه عامه بر این اعتقاد است که بعد از رحلت پیامبر گرامی اسلام (ص) می‌توان از طریق مشورت و بیعت همگانی خلیفه را تعیین

جاری به زمین و فلک و ثابت و سیار

وز ناحیه غرب به افریقیه رانندیم	خاک عرب از مشرق اقصی گذرانندیم
وز بحر جنوبی به فلک گرد فشانندیم	دریای شمالی را بر شرق نشانندیم
ماییم که از خاک بر افلاک رسانندیم	هند از کف هندو، ختن از ترک ستانندیم

نام هنر و رسم کرم را بسزاوار

نگاه کنید به: میرزا صادق خان امیری ادیب الممالک فراهانی؛ **دیوان کامل ادیب الممالک فراهانی قائم مقامی**، تدوین و تصحیح و حواشی وحید دستگردی، ج اسلامی، ۱۳۴۵، (ص ۵۱۴).

داعش در غم از دست رفتن فتوحات مسلمانان و یکپارچگی آنان در ادوار گذشته و تبدیل شدن این مناطق به دولت کشور در مفهوم وستفالیایی آن است. به همین دلیل آنان تلاش می‌کنند تا این اراضی را که تا حد بسیار زیادی منطبق با این فتوحات است مجدداً تسخیر کنند. لیکن بر اهل نظر کاملاً روشن است که روش‌ها و ابزارهای وحشیانه مورد استفاده توسط این گروه شورشی مورد قبول هیچ عقل و وجدان سلیمی نیست و از آنچه که در اندیشه متفکران مسلمان در مورد احیای جهان اسلام تبیین شده است فرسنگ‌ها فاصله دارد. ۱. اعلان قیام الخلافة.

نمود. خلافت، ریاست عامه در امور دین و دنیا است. از نظر آنان، آنچه شرط خلافت است آن است که قرشی باشد و ممکن است از طریق نص یا از سوی امام سابق و یا از طریق بیعت اهل حل و عقد تثبیت شود.^۱ بنابراین خلیفه رهبر سیاسی و دینی مسلمانان است. از نظر آنان بعد از رحلت پیامبر، خلفای راشدین زعامت امور مسلمین را بر عهده داشتند.^۲ در مرحله بعد، خلافت اموی و عباسی در چارچوب همین مفهوم و البته با محتوای متفاوت تشکیل شدند. خلافت در این مرحله با فتح بغداد توسط مغول‌ها در ۱۲۵۸ خاتمه یافت. به دنبال انقراض خلفای بنی‌عباس دولت‌های مختلف سر بر آوردند و دارالاسلام تغییر نمود. مرحله سوم خلافت توسط ترکان عثمانی آن هم در منطقه آناتولی تشکیل شد. در آغاز قرن شانزدهم، سلاطین عثمانی حکومت خود را در اروپا مستقر کردند و توجه خود را به شرق معطوف داشتند که البته حکومت مقتدر صفوی در ایران مانع آن بود. در این بازه زمانی، دارالاسلام شامل عثمانی، ایران، هندوستان تحت سیطره مغول بود. این شکاف در دارالاسلام، آغاز تغییر مفهوم دولت ملت و روند جذب این مناطق در مفاهیم اروپایی تسریع نمود. با احیای اسپانیا و نفوذ زیاد پرتغال و به تبع آن فرانسه، بریتانیا و روسیه این روند در اواخر قرن نوزدهم و اوایل قرن بیستم، قاطع بود. خلافت عثمانی تا سال ۱۹۰۹ ادامه یافت و با فروپاشی عثمانی نهاد خلافت برچیده شد. و قلمروهای عثمانی خود را با یک نظم جدید مواجه دیدند.

از زمان سلطان سلیم دوم تا زمان سلطان عبد الحمید دوم، عثمانی مراحل مختلفی را پشت سر گذاشته است. رویارویی عثمانی‌ها با غربیان بسیار شایان توجه است. عثمانی‌ها، سنیان حنفی بودند. به طور مشخص انعقاد معاهده‌ای در ۱۵۳۵ توسط سلطان محمد فاتح با فرانسه یکی از نقاط عطف روابط عثمانی و اروپایی‌ها به شمار می‌رود زیرا، برای اولین بار پادشاه فرانسه با سلطان عثمانی برابر تلقی شدند. در عین حال عثمانی برای مسیحیان بیگانه تلقی می‌شدند. حتی برخی سلاطین مسیحی انعقاد عهدنامه ۱۵۳۵ را تخطی از مسیحیت می‌دانستند.^۳

پدران حقوق بین‌المللی برای عثمانی قائل به نقش نبودند ینتلیس که از اسپانیایی‌ها به خاطر جنگ با هندی‌ها انتقاد می‌کرد ترک‌ها را مستثنا نمود و می‌گفت اتحاد میان سلاطین کافر و

۱. الایجی، القاضی عبد الرحمن بن احمد؛ **المواقف فی علم الکلام**، عالم الکتب، بیروت، بی تا، (صص ۳۹۹-۳۹۸).

۲. در این خصوص، نگاه کنید به: ابن قتیبه دینوری، ابی محمد عبدالله بن مسلم؛ **الامامه و السیاسه**، منشورات الرضی، قم، ۱۳۶۳.

۳. خدوری، مجید؛ **جنگ و صلح در قانون اسلام** ترجمه غلامرضا سعیدی، انتشارات اطلاعات، ۱۳۸۸، (صص ۳۲۰-۳۱۶).

مسیحی‌ها قابل تحمل نیست. حتی گروسیوس نظرات مخالفی علیه دول غیر مسیحی داشت.^۱ بی‌دلیل نیست که در ماده ۳۸ اساسنامه دیوان بین‌المللی دادگستری از اصول کلی حقوق بین‌الملل به رسمیت شناخته شده توسط ملل متمدن نام می‌برد. این عبارت نتیجه چنین رویکردی به اغیار محسوب می‌شود. رویکردی که بعد تفسیر متمدانه‌تری از آن شد و گفته شد که منظور از ملل متمدن مللی هستند که نمایندگان نظامی حقوقی بزرگ دنیا باشند. با این تفسیر جدید گام مهم‌تری در مورد پذیرش ملل مسلمان در نظم حقوقی بین‌المللی جدید برداشته شد.

بسیاری در اروپا به فکر به اطاعت درآوردن عثمانی بودند مثلاً کاردینال آلبرونی نخست وزیر اسپانیا در دو کتاب انجیل سیاسی کاردینال آلبرونی و نقشه کاردینال آلبرونی در صدد کنترل عثمانی بر آمد. اما به هر حال عثمانی خارج از حقوق بین‌الملل قرار گرفت. بنابراین قرن هجدهم، قرن دست کم گرفتن عثمانی بود. این گونه بود که عثمانی در کنگره وین ۱۸۱۵ دعوت نشد چون روسیه آن را وحشی می‌دانست. حقوق‌دانان آن دوران نیز قائل به این بودند که حقوق بین‌الملل در مورد عثمانی اعمال نمی‌شود و انعکاس این نگرش در جنگ کاملاً مشهود بود.^۲ این نحوه موضع‌گیری حاکی از عدم تجانس حکمرانی در قالب خلافت با مفهوم دولت ملت بود.

گفته شد ارتباط عثمانی با اروپا کم کم دست کشیدن از آداب و رسوم خود بود در ۱۸۵۶ عثمانی به مجمع دول اروپایی دعوت شد. بعد از آن ایجاد نهضت اصلاح طلبی مطابق با موازین غربی بود و با خاتمه امپراطوری عثمانی ناسیونالیزم وارد دارالاسلام شد چون همراه خود نظریه عرفی را به همراه خود آورد و قائل به این نکته بود که ملت تنها منشأ و منبع قدرت است. با این توضیحات روشن می‌شود که به تدریج جهان اسلام داخل در معنای عرفی حقوق بین‌الملل شده و جزء تابعان حقوق بین‌الملل قرار گرفته است. بعدها در زمان آتاتورک گفته شد خلافت واقعی، سی سال دوام داشت. نهایتاً در ۱۹۲۴ نهاد خلافت منحل شد.^۳

علی‌رغم این انحلال، اندیشمندان مسلمان می‌بایست این فقدان خلافت را توجیه می‌کردند. در ۱۹۲۶ کنفرانسی درباره خلافت برگزار شد و کنفرانس‌های دیگر نتوانستند به این موضوع کمک کنند. در آن دوران، یک اندیشمند مصری با نام علی عبد الرزاق مصری، در کتاب «الاسلام و

۱. همان، (صص ۳۲۱-۳۲۰).

۲. همان، (صص ۳۲۱-۳۲۰).

۳. همان، (ص ۳۳۵).

اصول‌الحکم» مفهوم خلافت را نفی نمود لیکن در همان زمان عبد الرزاق احمد السنهوری که به‌عنوان پدر علم حقوق در جهان عرب شناخته می‌شود، از رساله دکتری خود در حقوق سیاسی با عنوان «خلافت و توسعه و تکامل آن به صورت انجمن ملل شرق» دفاع نمود. وی در رساله خود بر این دیدگاه بود که دولت‌های اسلامی باید مطابق با حقوق بین‌الملل عمل کنند. همچنین وی نظریه رازق مبنی بر اینکه قدرت سیاسی جزء لاینفک اسلام نیست را مردود دانست.^۱ از نظر او «بر مسلمانان واجب است که با جدیت و سخت کوشی در جهت برپایی «خلافت» و و تداوم آن تلاش نمایند».^۲ در عین حال عوامل مختلف از جمله شرکت ترکیه در کنفرانس‌های جامعه ملل جذب قضات مسلمان در دیوان دائمی بین‌المللی دادگستری حکایت از جذب نهادی در نظم وستفالیایی داشت که سابقاً با عنوان خلافت بر بخش‌هایی از کره زمین حکفرمایی می‌کرد.^۳ اکنون نسخه ماکت گونه خلافت دوباره در منطقه‌ای از عراق و سوریه سر برآورده است. مسئله این است که جامعه بین‌المللی چگونه با این پدیده مواجه می‌شود و آیا با ساختار کنونی جامعه بین‌المللی مطابقت دارد و می‌تواند در آن جذب و هضم شود. به بیان دیگر، خلافت، چگونه با ساختار سیاسی حقوقی موجود جامعه بین‌المللی سازگار است.

۲. نگرش جامعه بین‌المللی به پدیده داعش

آیا یک واحد حاکمه که فاقد دموکراسی است و یا ناقض حقوق بشر باشد دولت خوانده می‌شود؟ آیا می‌توان به معیارهای کنوانسیون مونته ویدئو موارد دیگری افزود؟ در اینجا پرسشگر به دنبال اهمیت تفکیک میان قواعد محتوایی حکمرانی و قواعد شکلی حکمرانی است. در مسئله تعریف دولت باید به کنوانسیون مونته ویدئو ۱۹۳۳ مراجعه نمود.

۲.۱ معیارهای تشکیل دولت مطابق با کنوانسیون مونته ویدئو ۱۹۳۳ و تطبیق آن با داعش

ماده ۱ کنوانسیون حقوق و تکالیف دولت‌ها موسوم به کنوانسیون مونته ویدئو ۱۹۳۳ برخی اعتقاد دارند که این کل معیارها نیست اما معیارهای حداقلی است. طبق این کنوانسیون چهار معیار وجود دارد:

۱. همان، (ص ۳۳۵).

۲. سنهوری، عبدالرزاق احمد؛ فقه حکومت اسلامی و تحول آن، ترجمه صباح زنگنه، نشر نی، ۱۳۹۳، (ص ۶۷).

۳. خدوری، مجید؛ پیشین، (ص ۳۳۶).

- جمعیت دائم
- سرزمین معین
- حکومت
- توانایی ایجاد ارتباط با سایر دولت‌ها

در کنار معیارهای کنوانسیون مونته ویدئو، حقوق دانان عنصر مهمی دیگری را ذکر کنند مثلاً برانلی شرط دوام رعایت حقوق بین‌الملل تمدن حاکمیت را ذکر می‌کند و برخی ضمن افزودن معیار حق تعیین سرنوشت بر این ادعا هستند که حقوق بین‌الملل در این زمینه متحول شده است و این معیارهای جدید در کنار معیارهای مونته ویدئو قطعاً از عناصر مشکله دولت هستند.^۱ به‌طور کلی پذیرفته شده است که این معیار نمایانگر حقوق بین‌الملل عرفی است. کم و بیش همین معیارها در ۱۹۹۲ توسط کمیسیون داوری بادینتر که توسط کنفرانس اروپایی یوگسلاوی تأسیس شد اتخاذ گردید.^۲ به‌علاوه، دیوان بین‌المللی کیفری برای یوگسلاوی سابق در قضیه دادستان علیه اسلوبودان میلشویچ (تعریف ارائه شده در ماده یک کنوانسیون مونته ویدئو را یکی از بهترین تعاریف در خصوص دولت قلمداد نمود.^۳

۲.۲ نقش شناسایی مطابق با کنوانسیون مونته ویدئو

در ماده ۳ کنوانسیون مونته ویدئو به صراحت اشاره شده است که وجود سیاسی دولت مستقل از شناسایی توسط سایر دولت‌ها است و حتی قبل از شناسایی حق دفاع از تمامیت و استقلال خود را دارد. به بیان دیگر شکل‌گیری یک دولت یک مسئله مربوط به واقعیت است و نه حقوق. در واقع نگرش حقوق بین‌الملل قرن نوزدهم مبتنی بر تأسیسی بودن شناسایی بود یعنی دولت تنها و منحصر از طریق شناسایی تبدیل به یک شخص بین‌المللی می‌شود. لیکن به مرور حقوق بین‌الملل قرن بیستم، نگرشی را دنبال نمود که در آن دولت به‌عنوان یک واقعیت و نه به شکل حقوقی تعریف شود. به بیان دیگر به تدریج نظریه اعلامی شناسایی توسعه پیدا نمود که به

1. CRAWFORD JAMES, THE CRITERIA FOR STATEHOOD IN INTERNATIONAL LAW 1977 available at: bybil.oxfordjournals.org/content/48/1/93.full.pdf+html(last visited on 31/ 07/2015).

2. Lapidoth Ruth When Is an Entity Entitled to Statehood? Israel Journal of foreign Affairs Vol : 3 (2012)pp 77-81. available at: <http://www.israelcfr.com/documents/6-3/6-3-5-RuthLapidoth.pdf>(last visited on 31/ 07/2015).

۳. زمانی، سید قاسم؛ پیشین، (ص ۱۱۶).

موجب آن معیارهای تشکیل دولت بر مبنای یک قالب آشکار و واضح مؤثر بودن است. کنوانسیون مونته ویدئو نمایانگر این تفکر است. البته در انتهای ماده ۳ این کنوانسیون نیز مقرر شده است که اعمال این حقوق هیچ محدودیتی غیر از اعمال حقوق سایر دولت‌ها مطابق با حقوق بین‌الملل ندارد. همچنین مؤسسه حقوق بین‌الملل در ماده ۱ قطعنامه بروکسل ناظر بر شناسایی دولت‌ها و حکومت‌های جدید اعلام می‌دارد که «شناسایی یک اثر اعلامی دارد. وجود یک دولت جدید با همه آثار حقوقی که به وجود آن ملصق می‌شود تحت تأثیر امتناع از شناسایی توسط یک یا چند دولت قرار نمی‌گیرد.»^۱

در دوران حاضر شناسایی بسیار اهمیت یافته است. بی‌تردید انحلال یوگسلاوی در دهه نود میلادی آغار تحول بنیادین در چارچوب هنجاری حاکم بر شناسایی محسوب می‌شود.^۲ جامعه اروپایی دستورالعمل شناسایی دولت‌های جدید در اروپای شرقی و اتحاد شوری و اعلامیه یوگسلاوی ۱۹۹۱ را منتشر نمود. در این دستورالعمل، جامعه اروپایی شروطی برای شناسایی تعیین نموده که فراتر از معیارهای دولت در کنوانسیون مونته ویدئو است. شناسایی وابسته به احترام به مرزهای تثبیت شده، رعایت حقوق بشر، تضمین حقوق اقلیت‌ها، پذیرش عدم گسترش هسته‌ای و تعهد به حل و فصل مسالمت‌آمیز اختلافات است.^۳ در اینجا توجه به معیارهای ماهوی حکمرانی است.

توجه به معیارهای ذهنی شناسایی به معنای استفاده رو به تزاید از شناسایی به‌عنوان ابزاری برای حصول به مقاصد سیاسی است. معاهدات و حقوق‌دانان میان شرایط دولت و شناسایی پیوند ایجاد می‌کنند. شناسایی یک عمل سیاسی است و معلوم نیست که بر چه ملاحظاتی مبتنی است. بروز پدیده‌هایی مانند داعش دوباره این قطعیت در مورد نظریه اعلامی بودن شناسایی به چالش

1. Zounuzy Zadeh, Ali, International Law International Law and the Criteria for Statehood: The Sustainability of the Declaratory and Constitutive Theories as the Method for Assessing the Creation and Continued Existence of States Student, Tilburg University Faculty of Law Department of International and European Law LL.M Thesis Public, pp 34-39.

2. RYNGAERT CEDR IC AND SOBR IE SVEN, Recognition of States: International Law or Realpolitik? The Practice of Recognition in the Wake of Kosovo, South Ossetia, and Abkhazia, Leiden Journal of International Law, 24 (2011), pp 467-490 available at: dSPACE.library.uu.nl/.../Ryngaert%20-%20Recognition%20of%20states20... (last visited on 31/07/2015).

3. Turk, Danilo, Recognition of States: A Comment, European Journal of International Law, Vol. 4, (1993) No. 1, p 72. available at: <http://www.ejil.org/pdfs/4/1/1227.pdf>

کشیده شده است. به همین دلیل است که به نظر کرافورد هیچ‌یک از این دو نظریه مذکور به طور رضایت بخش رویه دولتی مدرن در این زمینه را تبیین نمی‌کند.^۱

عدم شناسایی فعالانه و آگاهانه می‌تواند در بلا اثر نمودن دعاوی تشکیل دولت یا تغییر در مالکیت سرزمین دولت‌های موجود اثر تأسیسی داشته باشد. در واقع یک تعهد به عدم شناسایی وضعیت‌های ناشی از تخطی از هنجارهای تخطی ناپذیر وجود دارد. مطابق با ماده ۴۱ طرح مسئولیت دولت‌ها برای اعمال خطای بین‌المللی ۲۰۰۱، دولت‌ها باید برای خاتمه بخشیدن به هرگونه نقض جدی داخل در معنای ماده ۴۰ از طرق مسالمت‌آمیز همکاری کنند. همچنین مطابق با بند ۲ این ماده، هیچ دولتی نباید وضعیت ایجاد شده توسط یک نقض جدی داخل در معنای ماده ۴۰ را قانونی بشناسد یا در حفظ آن وضعیت کمک یا مساعدتی ارائه کند.^۲ در واقع این تکلیف دولت‌هاست که از شناسایی وضعیتی که غیرقانونی است خودداری کنند. بنابراین عدم شناسایی می‌تواند اثر مشروعیت زدایی بر ادعای تشکیل دولتی باشد که قواعد را رعایت ننموده است. نمونه بارز آن عدم شناسایی گسترده ادعای عراق نسبت به انضمام کویت در ۱۹۹۰ که این انفعال منجر به تقویت موضع حقوق بین‌الملل شد. بنابراین در اوضاع و احوالی که حقوق کمتر شفاف است شناسایی شاید وضعیت را شفاف کند.

اصولاً شناسایی یک دولت وابسته به تمایز میان مواردی است که در حقوق بین‌الملل الزام‌آور است و آنهایی که به اختیار دولت است. دولت ملزم به رعایت حاکمیت سایر دولت‌ها هستند که شامل تمامیت ارضی و استقلال سیاسی است. پس اگر موجودیتی دولت است همه دولت‌ها ملزم به شناسایی آن هستند حتی اگر مشروعیت آن زیر سؤال باشد. به همین نحو اگر موجودیتی ادعا کند دولت است لیکن در واقع چنین نباشد و در قلمروی تشکیل شده که بخشی از دولت موجود است، سایر دولت‌ها ملزم به عدم شناسایی آن به دلیل تعهدات به دولت موجود هستند. این محل تردید است که دولت‌ها، موجودیتی را که قانونی نیست را از طریق شناسایی قانونی کنند. شناسایی تیمور شرقی به‌عنوان قلمرو اندونزی از ۱۹۷۵ تا ۱۹۹۹ یک نمونه قابل ذکر است.

1. CRAWFORD JAMES, THE CRITERIA FOR STATEHOOD IN INTERNATIONAL LAW 1977 p 95. available at: bybil.oxfordjournals.org/content/48/1/93.full.pdf+html(last visited on 31/ 07/2015).

2. Draft articles on Responsibility of States for Internationally Wrongful Acts, with commentaries 2001 pp 113-114. Available at: http://legal.un.org/ilc/texts/instruments/english/commentaries/9_6_2001.pdf

همچنین، امتناع بریتانیا از قبول یک شاهد از سوی دادگاه قبرس ترک در این چارچوب قابل تحلیل است.^۱

این نکته را باید در نظر داشت که گاهی عدم شناسایی یک وضعیت غیرقانونی چه بسا آثار زیان‌بارتری را به دنبال داشته باشد زیرا، در این خصوص از یک سو با پدیده دولت‌های ناتوان مواجه هستیم که قادر به اعمال کنترل بر تمامیت سرزمین‌شان نیستند و از سوی دیگر این مناطق خارج از کنترل مأمّن و مأوای تروریست‌ها و تبهکاران و محیطی امن بر ارتکاب هر آنچه پلیدی و شر است می‌باشد.^۲ این وضعیت را شاید بتوان به‌عنوان نقطه خاکستری در حقوق بین‌الملل قلمداد نمود. یک نمونه بارز وزیرستان که در پاکستان است اما عملاً پاکستان کنترلی بر آن ندارد.^۳

شاید اولین نمونه تکلیف عدم شناسایی مربوط به به‌رسمیت نشناختن رژیم مانچوکو می‌باشد که ژاپن پس از تصرف منچوری در ۱۹۳۱ ایجاد کرد. در همان زمان، استیمسون وزیر خارجه ایالات متحده با ارسال یادداشتی به ژاپن و چین، اعلام کرد که دولت وی وضعیتی را که به وسیله تجاوز به وجود آمده است، به رسمیت نخواهد شناخت. علی‌رغم آنکه در میثاق جامعه ملل مقررهای در این مورد وجود نداشت لیکن شورای جامعه ملل با صدور قطعنامه‌ای اعلام نمود که دولت مانچوکو را به رسمیت نمی‌شناسد.

سایر اسناد بین‌المللی از جمله ماده ۲۱ منشور «بوگوتا»^۴ ۱۹۴۸ بر غیر قابل تعرض بودن سرزمین یک دولت تأکید دارد و «اعلامیه مربوط به اصول حقوق بین‌الملل در زمینه روابط دوستانه و

1. Wilde Ralph and others, Recognition of States: the Consequences of Recognition or NonRecognition in UK and International Law, Summary of the International Law Discussion Group meeting held at Chatham House on 4 February 2010, available at: https://www.chathamhouse.org/sites/files/chathamhouse/field/field_document/Meeting%20Summary%20Recognition%20of%20States.pdf (last accessed: 15. Nov. 2015)

2. Krasner Stephen D. and Risse Thomas, External Actors and the Provision of Collective Goods in Areas of Limited Statehood A Proposal for a Special Issue. Pp 1-20. available at: http://iis-db.stanford.edu/docs/645/Krasner_Risse_External_Actors_Provision_Collective-Goods.pdf (last visited on 31/ 07/2015).

3. Rudolf Beate, Non-State Actors in Areas of Limited Statehood as Addressees of Public International Law Norms on Governance (work in progress, not for citation) I Non-State Actors in Areas of Limited Statehood as Addressees of Public International Law Norms on Governance ILA Workshop Leuven, 26-28 March 2009. pp 1-9.

4. CHARTER OF THE ORGANIZATION OF AMERICAN STATES available at: http://www.oas.org/en/sla/dil/docs/inter_american_treaties_A-41_charter_OAS.pdf (last visited on 31/ 07/2015).

همکاری میان کشورها»^۱ مصوب مجمع عمومی سازمان ملل ۱۹۷۰، بر تمامیت ارضی و ممنوعیت اکتساب سرزمینی در مغایرت با حقوق بین‌الملل اشاره دارد. سند نهایی هلسینکی^۲ ۱۹۷۵، بخش هفتم اعلامیه وین^۳ ۱۹۹۳ درباره حقوق بشر و اعلامیه مجمع عمومی به مناسبت پنجاهمین سالگرد ملل متحد^۴ ۱۹۹۵ اذعان دارند که حق غیرقابل انتقال به خودمختاری نمی‌تواند به گونه‌ای تفسیر شود که مجوز یا مشوق هر اقدامی باشد که دارای ماهیت تفکیک و یا به خطر افکندن کلی یا جزئی تمامیت ارضی و یا وحدت سیاسی دولت حاکم و مستقلاً باشد که اصل حقوق برابر و تعیین سرنوشت ملت‌ها را رعایت می‌کند و در نتیجه واجد حکومتی است که کلیت و جامعیت اهالی وابسته به این سرزمین را بدون هیچ‌گونه تمایزی نمایندگی می‌کند.

به این ترتیب، علی‌رغم سکوت منشور ملل متحد، دکترین استیمسون عملاً در رویه برخی ارکان اصلی سازمان ملل متحد مورد توجه قرار گرفته است. در ادوار تاریخی بعدی این سیر را می‌تواند کاملاً رصد نمود. رژیم ترانسکی نمایانگر نقطه عطفی در سیاست آفریقای جنوبی در مورد آپارتاید است. این سرزمین، اولین سرزمین از چهار سرزمینی است که از آفریقای جنوبی منتقل شد. در طول حیات این دولت به لحاظ بین‌المللی فقط آفریقای جنوبی آن را شناسایی نمود که با آفریقای جنوبی هم روابطش را قطع نمود. قطعنامه مجمع عمومی^۵ از کشورها خواست تا از شناسایی این رژیم خودداری کند. قطعنامه ۴۰۲ شورای امنیت و آفریقای جنوبی را به خاطر فشار آوردن لسوتو به شناسایی ترانسکی محکوم نمود.

در این مورد سیسکای (۱۹۸۱ تا ۱۹۹۴) قابل ذکر است. همچنین هنگام جدایی کاتانگا از کنگو قطعنامه‌های ۱۹۶۰ و ۱۹۶۱ شورای امنیت فعالیت‌های جدایی طلبانه را محکوم نمود. به‌علاوه، قضیه بیافرا ۱۹۶۷ و ۱۹۶۹ نیجریه را به فروپاشی تهدید کرد و واکنش دبیر کل مبنی بر عدم مشروعیت جدایی طلبی قاطع بود. در مورد بنگلادش نمی‌توان از سکوت شورای امنیت به هنگام

1. A/RES/25/2625. Declaration on Principles of International Law concerning Friendly Relations and Co-operation among States in accordance with the Charter of the United Nations.

2. CONFERENCE ON SECURITY AND CO-OPERATION IN EUROPE FINAL ACT available at: <http://www.osce.org/mc/39501?download=true> (last visited on 31/ 07/2015).

3. Vienna Declaration and Programme of Action, Adopted by the World Conference on Human Rights in Vienna on 25 June 1993, available at: <http://www.ohchr.org/Documents/ProfessionalInterest/vienna.pdf> (last visited on 31/ 07/2015).

4. declaration on the Occasion of the Fiftieth Anniversary of the United Nations available at: <http://www.un.org/documents/ga/res/50/a50r006.htm> (last visited on 31/ 07/2015).

5 A/RES/31/6/A/B/C/D/E/FG/H/I/J/K

مخاصمه ۱۹۷۰، نتیجه حقوقی استخراج کرد چون در اثر وتو فلج شد و پس از ایجاد بنگلادش با حمایت قاطع هند و رفع مخالفت چین سازمان ملل برای شرکت دولت جدید مزاحمتی ایجاد نکرد. قطعنامه ۵۴۱ مصوب ۱۹۸۳ شورای امنیت از دولت‌ها خواست تا از شناسایی «جمهوری ترک قبرس شمالی»، خودداری کنند.^۱ به همین ترتیب، دیوان اروپایی در رأی لویزیدو^۲ ۱۹۹۵ آن را دولت تلقی نکرد. همچنین شورای امنیت سازمان ملل متحد، در قطعنامه ۶۶۲ مصوب ۱۹۹۰ الحاق کویت به عراق را غیرقانونی اعلام نمود و از دولت‌ها و سازمان‌های بین‌المللی خواست تا این الحاق را شناسایی نکنند. به این ترتیب رویه بین‌المللی حاکی از آن است که تشکیل دولت و تغییرات در نظم جغرافیایی حاکم فراتر از یک امر واقع است و شناسایی و پذیرش دولت جدید در مقایسه با گذشته دشوارتر شده است.

۲.۳. تشکیل دولت در مغایرت با اصول و قواعد حقوق بین‌الملل

با توجه به اینکه تشکیل دولت یک امر واقعی است نه حقوقی، آنگاه داعش چگونه موجودیتی به شمار می‌رود؟ واقعیت آن است که داعش بر بخش‌هایی از سرزمین عراق و سوریه و بر سکنه آنها حکمرانی می‌کند لیکن مدعی ما این است که وجود جمعیت، سرزمین، حکومت و توانایی برقراری روابط به‌عنوان معیارهای کنوانسیون مونته‌ویدئو به تنهایی کافی برای احراز دولت نیست. این معیارها ضروری است اما کافی نیست. گو آنکه برخی نویسندگان معتقدند که داعش حتی فاقد همین معیارهای کلاسیک است.^۳ این باور وجود دارد که دولت باید به صورت قانونی ایجاد شود و در این زمینه چندین اصول حقوقی قابل اعمال است. پس دولت نمی‌تواند ناشی از نقض حقوق بین‌الملل به وجود آید. در این زمینه اصول متعددی از جمله اصل ممنوعیت توسل به زور، اصل تعیین سرنوشت و اصل ممنوعیت نژاد پرستی اعمال می‌شود. اگر دولتی معیارهای مونته‌ویدئو را داشته باشد اما این اصول را نقض نماید، نمی‌تواند یک دولت باشد. مثلاً جمهوری ترک قبرس شمالی ناشی از توسل به زور غیر قانونی ترکیه در ۱۹۷۴ است. همچنین

1. UN Security Council, *Resolution 541 (1983) Adonted by the Secuirty Council at its 2500th meeting. on 18 November 1983.* 18 November 1983 S/RES/541 (1983), available at: <http://www.refworld.org/docid/3b00f16528.html> [accessed 16 August 2016]

2 15318/89, (1995) 20 EHRR 99, [1995] ECHR 10

3. Farely, Ben, **THE ISLAMIC STATE ISN'T: A LEGAL EXAMINATION, JULY 2014** available at: <http://warontherocks.com/2014/07/the-islamic-state-isnt-a-legal-examination/> (last visited on 31/ 07/2015).

رودزبای جنوبی به خاطر نقض اصل تعیین سرنوشت و همچنین سرزمین‌های سیسکای، وندا، ترانسکی و بوفوتاتسوانا در راستای سیاست تبعیض نژادی به وجود آمدند و غیرقانونی بوده و هستند.^۱ از سوی دیگر می‌توان موردی را مثال زد که بر طبق آن ظاهراً دولت به شکل غیر قانونی تشکیل شده است اما در عین حال به‌عنوان دولت مورد شناسایی قرار می‌گیرد. در ۱۹۷۱ هند به پاکستان باختری که بخشی از دولت فدرال پاکستان بود، حمله نمود. گرچه هند آن منطقه را به سرزمین خود ضمیمه نکرد لیکن نتیجه حمله ظهور دولت مستقل بنگلادش بود. اگر نحوه کسب استقلال مهم باشد، به نظر می‌رسد که در نگاه اول، این نحوه ایجاد دولت، از طریقی غیرقانونی است. با وجود این، در کمال شگفتی، در ظرف سه ماه، بنگلادش توسط ۹۰ کشور شناسایی و عضو ملل متحد نیز شد. در این مورد چگونه می‌توان عدم مشروعیت ایجاد دولت را نادیده انگاشت؟ اینجا است که باید گفت ما با واقعیتی دشوار مواجه هستیم.^۲ گرچه باید خاطر نشان ساخت که برخی حقوق دانان، مسئله استقلال بنگلادش را در راستای اعمال حق تعیین سرنوشت توجیه نمودند لیکن به نظر نگارنده همچنان بر این گزاره خدشه وارد نمی‌شود که در برخی موارد سایه عملگرایی بر سر رعایت اصول و قواعد حقوقی توسط دولت‌ها همواره سنگینی می‌کند.

در این زمینه، نظریه مشروعیت یان برانلی قابل توجه است که بر مبنای آن وی عملاً نظریه «امر واقع» اریک کافمن را که به موجب آن قدرت مشروعیت می‌دهد^۳ را رد می‌کند. به هر حال اندیشه مطلق بودن دولت خاستگاه زمانی و مکانی دارد. نمونه تلاش برای احیای امپراطوری آلمان و دستیابی به شکوه از دست رفته قرن نوزدهم، با مورد احیای خلافت مشابتهای فراوانی دارد دست کم در هر دو مورد بنای دوباره یک فکر (امپراطوری، خلافت) به‌عنوان مبنای یک تغییر بنیادین در روابط بین‌المللی مورد ادعا قرار گرفته است. در مورد داعش هم ظرف زمانی موجود که شاید از برخی جهات قابل مقایسه با دولت‌سازی آلمان و ایتالیای قرن نوزدهم باشد باید مورد لحاظ قرار گیرد. نتیجتاً هر دو مورد امپراطوری و خلافت با نظم وستفالیایی مغایر است.

هر دولت حق برقراری روابط با سایر دولت‌ها را دارد و معمولاً این رابطه بر مبنای فهم مشترک از وضعیت حقوقی سایر دولت‌ها برقرار می‌شود. اکنون اگر موجودیتی به‌عنوان دولت مورد تردید

1. Dixon, Martin, International Law, 7th Edition, oxford, 2013, pp 123-124.

2. Ibid.

3. Nelson, Leonard, Die Rechtswissenschaft ohne Recht; kritische Betrachtungen über die Grundlagen des Staats- und Völkerrechts insbesondere über die Lehre von der Souveränität, severus verlag, 2011, p 174.

باشد چگونه باید با آن برخورد نمود؟ در این زمینه گاهی یک دولت می‌تواند موضعی اتخاذ کند که نظم موجود را با چالش مواجه سازد مثلاً در این زمینه شناسایی قبرس شمالی یعنی سرزمینی که متعلق به جمهوری قبرس است توسط ترکیه به‌عنوان تنها دولت شناسایی کننده است. پس شناسایی می‌تواند تلاش برای تغییر یا تأیید نظم موجود باشد.^۱ در این مورد در حقوق بین‌الملل دو جنبه در مورد حقوق بین‌الملل در فرایند شناسایی وجود دارد. بنابراین می‌توان تصور نمود که یک موجودیت دولت نیست چون دولت‌ها آن را دولت تلقی نمی‌کنند. در عین حال باید توجه داشت، شناسایی خود مطابق با حقوق بین‌الملل قاعده‌مند می‌شود و دولت‌ها در اختیار عمل در شناسایی محدود می‌شوند. با وجود این، «مسئله شناسایی دولت‌ها و حکومت‌ها نه در نظر و نه در عمل به‌طور رضایت بخشی حل نشده است و به سختی مسئله دیگری را می‌توان پرجدال‌تر یافت یا در رویه دولت‌ها به چنین وضعیت‌های متناقضی رهنمون نمود.»^۲

این نکته باید مورد توجه قرار گیرد که میان ایجاد یک دولت جدید از یک سو و یا از بین رفتن یک دولت تثبیت شده از سوی دیگر تمایز وجود دارد. اینکه باید بررسی شود آیا یک واحد سرزمینی مشخص همچنان بخشی از سرزمین یک دولت است یا بخشی از دولت دیگر شده است یا یک دولت جدید را تشکیل داده است. در عمل فرض قوی به نفع استمرار و به ضرر از بین رفتن دولت جدید است. تحلیل موجودیت‌های مشابه در مورد وضعیت حقوقی داعش راهگشا است. به‌عنوان نمونه در رابطه با وضعیت حقوقی سومالی‌لند نظر بر این است که شناسایی بین‌المللی عام مستمر سومالی‌لند به‌عنوان بخشی از سومالی مبتنی بر پیش فرض استمرار است. پس در عمل استمرار دولت و مالکیت دولت بر قلمرو وی مفروض است در حالی که ایجاد دولت جدید و از دست دادن مالکیت باید اثبات شود. در مورد داعش جامعه بین‌المللی یکصدا است. در مقدمه قطعنامه ۲۱۷۸ شورای امنیت که در مورد مقابله با داعش تصویب شده است بر حاکمیت، تمامیت ارضی و استقلال سیاسی همه دولت‌ها مطابق با منشور تأکید شده است.^۳ این قطعنامه، داعش را به‌عنوان یک گروه تروریستی معرفی می‌کند و از نظر شورای امنیت، دولت نبودن آن به قدری مبرهن است که نیازی به یادآوری و تأکید این نکته را احساس نمی‌کند.

1. Wilde Ralph and others, op.cit

2. H. Kelsen, 'Recognition in International Law: Theoretical Observations', (1941) 35 AJIL 605, at 605. Cited in RYNGAERT CEDR IC AND SOBR IE SVEN, Recognition of States: International Law or Realpolitik? The Practice of Recognition in the Wake of Kosovo, South Ossetia, and Abkhazia, Leiden Journal of International Law, 24 (2011), pp 467-490 available at: dspace.library.uu.nl/.../Ryngaert%20-%20Recognition%20of%20states20... (last visited on 31/07/2015).

3. Resolution 2178 (2014) Adopted by the Security Council at its 7272nd meeting, on 24 September 2014 S/RES/2178 (2014)

نتیجه‌گیری

در سال‌های اخیر نظام بین‌المللی مدرن مبتنی بر حاکمیت بر یک سرزمین و حکومت بر یک منطقه مشخص با چالش‌های جدید مواجه شده است مناطقی که نقاط بحران هستند شامل کردستان، وزیرستان، سومالی و از جمله عراق و سوریه است. در واقع ما با مناطقی مواجه هستیم که خارج از کنترل دولت هستند و نقاطی امن برای تروریسم به شمار می‌رود. نگرش جامعه بین‌المللی به داعش به‌ویژه با توجه به تحولات مفهوم شناسایی از دهه نود بسیار حائز اهمیت است. به بیان دیگر اکنون جامعه بین‌المللی به سختی مهمان ناخوانده می‌پذیرد. اکنون جامعه بین‌المللی در تعیین داعش به‌عنوان یک سازمان تروریستی یکصدا است. هیچ دولتی ادعا نکرده است که جنگ با داعش یک جنگ کلاسیک است و علی‌رغم آنکه این گروه بر بخش وسیعی از قلمرو کنترل دارد مردم عراق آن را به‌عنوان یک گروه مسلح خارجی می‌شناسد و جامعه بین‌المللی دولت کنونی عراق را به رسمیت می‌شناسد. ممکن است دنیا و به‌ویژه خاورمیانه شاهد سایش پیکوهای جدید باشد و به تعداد دولت‌ها افزوده و یا کم گردد لیکن آنچه مسلم است، آن است که پذیرش داعش در ساختار کنونی وستفالیایی امکان‌پذیر نیست؛ زیرا، در حال حاضر نظریه خلافت و نظریات دیگری مانند امپراطوری، یارای رقابت با نظریه رقیب یعنی نظم کنونی وستفالیایی حاکم را ندارد. این به آن معنا نیست که نظم وستفالیایی کنونی، اساساً به خوبی مستقر است. وجود مناطق خارج از صلاحیت دولتی و همچنین موجودیت‌های غیر دولت مانند داعش، منعکس‌کننده بحران در نظم حقوقی کنونی بین‌المللی است و لازم است تا حقوق بین‌الملل به‌گونه‌ای خود را اصلاح کند تا نقصان ناکارآمدی در مواجهه با این پدیده‌ها برطرف شود. با وجود این و علی‌رغم بحران در نظم حقوقی بین‌المللی موجود. به نظر می‌رسد که آینده نظم وستفالیایی نه از طریق پذیرش خلافت در درون آن به دلیل امتناع و نه از طریق جایگزینی این نظریات رقیب به دلیل استبعاد آن بلکه از طریق اصلاح خود به خودی و تدریجی اصول و قواعد تشکیل دولت در حقوق بین‌الملل امکان‌پذیر است.

فهرست منابع

الف) فارسی و عربی

۱. ابن قتیبه دینوری، ابی محمد عبدالله بن مسلم؛ الامامه و السياسه، جزء الاول، منشورات الرضی، قم ۱۳۶۳
۲. الایجی، القاضی عبد الرحمن بن احمد؛ **المواقف فی علم الکلام**، عالم الکتب، بیروت، بی تا.
۳. ابو هنیه، حسن؛ **البناء الهیکلی لتنظیم الدوله الاسلامیه**، ۲۲ فبریرار، ۲۰۱۵ فی:
4. <http://studies.aljazeera.net/ar/files/isil/2014/11/2014112363816513973.html> (last visited: 31/ 07/2015)
۵. اعلان تشکیل الخلافه الاسلامیه من قبل داعش
a. (last visited on 31/ 07/2015) <http://www.alrai-iq.com/2014/07/10/38431/>
۶. خدوری، مجید؛ **جنگ و صلح در قانون اسلام** ترجمه غلامرضا سعیدی، انتشارات اطلاعات، ۱۳۸۸.
۷. زمانی، سید قاسم؛ «ماهیت حقوقی داعش در حقوق بین الملل: دولت یا بازیگر غیر دولتی؟» مجله دولت پژوهی، سال اول، ش ۱، بهار ۱۳۹۴.
۸. سنهوری، عبدالرزاق احمد؛ **فقه حکومت اسلامی و تحول آن**، ترجمه صباح زنگنه، نشر نی،
۹. متن بیانیه اعلام خلافت ابوبکر بغدادی
<http://www.irinn.ir/news/59016/%D9%85%D8%AA%D9%86-%D8%A8%DB%8C%D8%A7%D9%86%DB%8C%D9%87-%D8%A7%D8%B9%D9%84%D8%A7%D9%85-%D8%AE%D9%84%D8%A7%D9%81%D8%AA-%D8%A7%D8%A8%D9%88%D8%A8%DA%A9%D8%B1-%D8%A8%D8%BA%D8%AF%D8%A7%D8%AF%DB%8C%D8%9B-%D8%AE%D9%84%DB%8C%D9%81%D9%87-%D8%A8%D9%87-%D8%AF%D9%86%D8%A8%D8%A7%D9%84-%D8%B5%D9%84%D8%AD-%D8%A7%D8%B3%D8%AA>(last visited on 31/ 07/2015).

۱۰. مناع، هیثم؛ **خلافه داعش**، Scandinavian Institute for Human Rights ، ۲۰۱۴.
۱۱. میرزا صادق خان امیری ادیب الممالک فراهانی؛ **دیوان کامل ادیب الممالک فراهانی قائم مقامی**، تدوین و تصحیح و حواشی وحید دستگردی، چ اسلامی، ۱۳۴۵.
۱۲. هیكلیه داعش كيف هی هیکلیه تنظیم داعش و ما هی مسئولیات القیادات فیہ و کیف یتیم تعیین هذه القیادات و ما هی مهام الهیئات و المجالس فی التنظيم؟ 27.04.2015 فی:
13. http://www.almayadeen.net/infographics/T0QSkHTn2UWk83bXlnj1_g/%D9%87%D9%8A%D9%83%D9%84%D9%8A%D8%A9-%D8%AF%D8%A7%D8%B9%D8%B4(last visited on 31/ 07/2015).

(ب) لاتین

14. A/RES/25/2625, Declaration on Principles of International Law concerning Friendly Relations and Co-operation among States in accordance with the Charter of the United Nations.
15. Bunzel Cole **From Paper State to Caliphate: The Ideology of the Islamic State**, The Brookings Project on U.S. Relations with the Islamic World Analysis Paper | No. 19, March 2015, pp 1-45 available at: <http://www.brookings.edu/~media/research/files/papers/2015/03/ideology-of-islamic-state-bunzel/the-ideology-of-the-islamic-state.pdf> (last visited on 31/ 07/2015).
16. Caris Charles C. and Reynolds Samuel, **Isis Governance in Syria**, MIDDLE EAST SECURITY REPORT 22 , p.22. July 2014. P 7available at: http://www.understandingwar.org/sites/default/files/ISIS_Governance.pdf (last visited on 31/ 07/2015).
17. CHARTER OF THE ORGANIZATION OF AMERICAN STATES available at: http://www.oas.org/en/sla/dil/docs/inter_american_treaties_A-41_charter_OAS.pdf (last visited on 31/ 07/2015).
18. Chovanec, Steve, **The US Doesn't Want to Stop The Islamic State (ISIL) – Only Exploit them for Other Means**, November 2014, available at: <http://www.globalresearch.ca/the-us-doesnt-want-to-stop-the-islamic-state-isil-only-exploit-them-for-other-means/5414354> (last visited on 31/ 07/2015).

19. Coleman Andrew, **THE ISLAMIC STATE AND INTERNATIONAL LAW: AN IDEOLOGICAL ROLLERCOSTER?**, Available at: http://papers.ssrn.com/sol3/papers.cfm?abstract_id=2516605(last visited on 31/ 07/2015).
20. CONFERENCE ON SECURITY AND CO-OPERATION IN EUROPE FINAL ACT available at: <http://www.osce.org/mc/39501?download=true>(last visited on 31/ 07/2015).
21. CRAWFORD JAMES, **THE CRITERIA FOR STATEHOOD IN INTERNATIONAL LAW** 1977, available at: bybil.oxfordjournals.org/content/48/1/93.full.pdf+html(last visited on 31/ 07/2015).
22. Declaration on the Occasion of the Fiftieth Anniversary of the United Nations available at: <http://www.un.org/documents/ga/res/50/a50r006.htm>(last visited on 31/ 07/2015).
23. Dixon, Martin, **Textbook on International Law**, 7th Edition, oxford, 2013.
24. Farely, Ben, **THE ISLAMIC STATE ISN'T: A LEGAL EXAMINATION, JULY 2014** available at: <http://warontherocks.com/2014/07/the-islamic-state-isnt-a-legal-examination/>(last visited on 31/ 07/2015).
25. Farely, Ben, **THE ISLAMIC STATE ISN'T: A LEGAL EXAMINATION, JULY 2014** available at: <http://warontherocks.com/2014/07/the-islamic-state-isnt-a-legal-examination/>(last visited on 31/ 07/2015).
26. Foster Peter, **Barack Obama's plan to fight Isil is hard to believe, August 2015, Available** at: <http://www.telegraph.co.uk/news/worldnews/barackobama/11094036/Barack-Obamas-plan-to-fight-Isil-is-hard-to-believe.html> (last visited on 31/ 07/2015).
27. Geller Pamela, **Obama blocks plan by allies to fight ISIS (Islamic State)**.
28. H. Kelsen, **'Recognition in International Law: Theoretical Observations'**, (1941) 35 AJIL 605, at 605. Cited in RYNGAERT CEDR IC AND SOBR IE SVEN, Recognition of States: **International**

- Law or Realpolitik? The Practice of Recognition in the Wake of Kosovo, South Ossetia, and Abkhazia**, *Leiden Journal of International Law*, 24 (2011), pp 467–490 available at: dspace.library.uu.nl/.../Ryngaert%20-%20Recognition%20of%20states20... (last visited on 31/ 07/2015).
29. Hajjaj Rewand, **International Recognition Evolving Statehood Criterion: Comparative Analysis of Palestine and Kosovo**, submitted to Central European University in partial fulfillment of the requirements for the degree of Master of Laws, Budapest Hungary , 2012.p.i.
30. **How ISIS Works** Sept. 16, 2014 available at: http://www.nytimes.com/interactive/2014/09/16/world/middleeast/how-isis-works.html?_r=0 (last visited on 31/ 07/2015).
31. **Inside the leadership of Islamic State: how the new 'caliphate' is run available at:** <http://www.telegraph.co.uk/news/worldnews/middleeast/iraq/10956280/Inside-the-leadership-of-Islamic-State-how-the-new-caliphate-is-run.html>
32. Institute for the Study of War, MCFATE JESSICA LEWIS **THE ISIS DEFENSE IN IRAQ AND SYRIA: COUNTERING AN ADAPTIVE ENEMY MIDDLE EAST SECURITY REPORT 27 MAY 2015. P 7.** at: <http://understandingwar.org/sites/default/files/ISIS%20Defense%20in%20Iraq%20and%20Syria%20--%20Standard.pdf>(last visited on 31/ 07/2015).
33. International Law Commission, **Draft articles on Responsibility of States for Internationally Wrongful Acts, with commentaries 2001** pp 113-114. Available at: http://legal.un.org/ilc/texts/instruments/english/commentaries/9_6_2001.pdf
34. **ISIS releases global takeover map**, June 27, 2014 available at: <https://www.intellichub.com/123557/> (last visited: **31/ 07/2015**)
35. IS Releases New Video Explains Group's Structure, Committees, Provinces Etc at: <http://heavy.com/news/2016/07/new-isis-islamic-state-daesh-al-furqan-media-amaq-news-pictures-videos-the-structure-of-the-khilafah-full-uncensored-youtube-video-mp4-download/> (22.Aug.2016).

36. **July 2015, available at:** <http://pamelageller.com/2015/07/obama-blocks-plan-by-allies-to-fight-isis-islamic-state.html/>**(last visited on 31/ 07/2015).**
37. Krasner Stephen D. and Risse Thomas, **External Actors and the Provision of Collective Goods in Areas of Limited Statehood A Proposal for a Special Issue.** available at: http://iis-db.stanford.edu/docs/645/Krasner_Risse_External_Actors_Provision_of_Collective-Goods.pdf(last visited on 31/ 07/2015).
38. Lapidoth Ruth **When Is an Entity Entitled to Statehood?** Israel Journal of foreign Affairs Vol : 3 (2012)pp 77-81. available at: <http://www.israelcfr.com/documents/6-3/6-3-5-RuthLapidoth.pdf>(last visited on 31/ 07/2015).
39. **Map of ISIS** available at: <http://isis.liveuamap.com/> last visited: **31/ 07/2015).**
40. Resolution 2178 (2014) Adopted by the Security Council at its 7272nd meeting, on 24 September 2014 S/RES/2178 (2014).
41. Nelson, Leonard, **Die Rechtswissenschaft ohne Recht; kritische Betrachtungen über die Grundlagen des Staats- und Völkerrechts insbesondere über die Lehre von der Souveränität**, severus verlag, 2011, p 174.
42. Rudolf Beate, **Non-State Actors in Areas of Limited Statehood as Addressees of Public International Law Norms on Governance** ,ILA Workshop Leuven, 26-28 March 2009.
43. RYNGAERT CEDR IC AND SOBR IE SVEN, **Recognition of States: International Law or Realpolitik? The Practice of Recognition in the Wake of Kosovo, South Ossetia, and Abkhazia**, Leiden Journal of International Law, 24 (2011), pp 467–490 available at: dspace.library.uu.nl/.../Ryngaert%20-%20Recognition%20of%20states20... (last visited on 31/ 07/2015).
44. **Spencer Richard, Barack Obama does not want to defeat Isil – yet, Sunday 02 August 2015 available at:** <http://www.telegraph.co.uk/news/worldnews/islamic-state/11776845/Barack-Obama-does-not-want-to-defeat-Isil-yet.html> (last visited on 31/ 07/2015).
45. **Thompson nick and Shhubert Atika, “The anatomy of ISIS: How the 'Islamic State' is run, from oil to beheadings”, available at:**

- <http://edition.cnn.com/2014/09/18/world/meast/isis-syria-iraq-hierarchy/> last visited: 31/ 07/2015).
46. Turk, Danilo, **Recognition of States: A Comment**, *European Journal of International Law*, Vol. 4, (1993) No. 1, p 72. available at: <http://www.ejil.org/pdfs/4/1/1227.pdf>
  47. VIDMAR JURE, **TERRITORIAL INTEGRITY AND THE LAW OF STATEHOOD**, *The Geo. Wash. Int'l L. Rev.* [Vol. 44, 2102 available at: <http://docs.law.gwu.edu/stdg/gwilr/PDFs/44-4/3-%20Vidmar.pdf>(last visited on 31/ 07/2015).
  48. UN Security Council, *Resolution 541 (1983) Adopted by the Security Council at its 2500th meeting, on 18 November 1983*, 18 November 1983, S/RES/541 (1983), available at: <http://www.refworld.org/docid/3b00f16528.html> [accessed 16 August 2016].
  49. Vienna Declaration and Programme of Action, Adopted by the World Conference on Human Rights in Vienna on 25 June 1993, available at: <http://www.ohchr.org/Documents/ProfessionalInterest/vienna.pdf>(last visited on 31/ 07/2015).
  50. Wilde Ralph and others, **Recognition of States: the Consequences of Recognition or Non Recognition in UK and International Law**, Summary of the International Law Discussion Group meeting held at Chatham House on 4 February 2010, available at: https://www.chathamhouse.org/sites/files/chathamhouse/field/field_document/Meeting%20Summary%20Recognition%20of%20States.pdf (last accessed: 15. Nov. 2015)
  51. Zounuzy Zadeh, Ali , **International Law International Law and the Criteria for Statehood: The Sustainability of the Declaratory and Constitutive Theories as the Method for Assessing the Creation and Continued Existence of States** Student, Tilburg University Faculty of Law Department of International and European Law LL.M Thesis Public, pp34-39.